

Co oznacza pojęcie państwa członkowskiego UGW z derogacją?

Od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej Polska uczestniczy w III etapie Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW) na prawach państwa objętego tzw. derogacją. Oprócz Polski państwami członkowskimi UE z derogacją są obecnie również Bułgaria, Czechy, Chorwacja, Rumunia, Szwecja i Węgry. Oznacza to, że kraje te są zobowiązane (na mocy zapisów traktatowych) do wypełnienia niezbędnych warunków i przyjęcia wspólnej waluty w przyszłości. Traktat Akcesyjny nie określa jednak konkretnej daty wprowadzenia euro. W gestii władz krajowych pozostaje więc decyzja co do tempa integracji walutowej. Wielka Brytania i Dania wynegocjowały specjalną klauzulę tzw. klauzulę *opt-out* tzn. mają prawo wyboru czy przyjmą wspólną walutę czy pozostaną przy własnej.

Warunki przyjęcia euro zostały określone w *Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (TFUE) i polegają na osiągnięciu trwałej konwergencji nominalnej i prawnej. Z tego też względu są one określane mianem kryteriów konwergencji i obejmują:

- **Fiskalne kryterium konwergencji**, stanowiące, że państwo członkowskie w momencie dokonywania oceny nie może być objęte procedurą nadmiernego deficytu (art. 126 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*).

Decyzję o nałożeniu tej procedury podejmuje Rada Ecofin w sytuacji, gdy faktyczny lub planowany deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (ang. *general government*) w relacji do PKB przekracza wartość 3% lub dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wartość 60% PKB. Ocenia się przy tym trwałość wypełnienia kryterium, a w sytuacji przekroczenia wartości referencyjnej w przypadku deficytu: czy ewentualne jej przekroczenie ma charakter wyjątkowy i tymczasowy, a w przypadku długu: czy tempo zbliżania się do tego progu jest zadowalające.

- **Kryterium stabilności cen**, przewidujące, że średnia stopa inflacji w danym państwie odnotowana w ciągu jednego roku poprzedzającego badanie nie przekracza o więcej niż 1,5 punktu procentowego inflacji trzech państw członkowskich Unii Europejskiej o najbardziej stabilnych cenach.

Inflacja mierzona jest za pomocą 12-miesięcznej średniej wartości zharmonizowanego indeksu cen konsumpcyjnych (HICP) w stosunku do średniej wartości tego indeksu w bezpośrednio poprzedzającym okresie 12 miesięcy.

- **Kryterium stóp procentowych**, stanowiące, że w okresie jednego roku przed badaniem średnia nominalna długoterminowa stopa procentowa nie może przekraczać o więcej niż o 2 punkty procentowe średniej z analogicznych stóp procentowych w trzech państwach członkowskich o najbardziej stabilnych cenach.

- **Kryterium kursu walutowego**, wymagające uczestnictwa krajowej waluty w Europejskim Mechanizmie Kursowym (ERM II) przez co najmniej przez 2 lata.

Mechanizm ERM II polega na utrzymywaniu wahań kursu waluty względem euro w określonych granicach (+/- 15%) wokół pewnej ustalonej wartości (tzw. parytetu centralnego). W tym

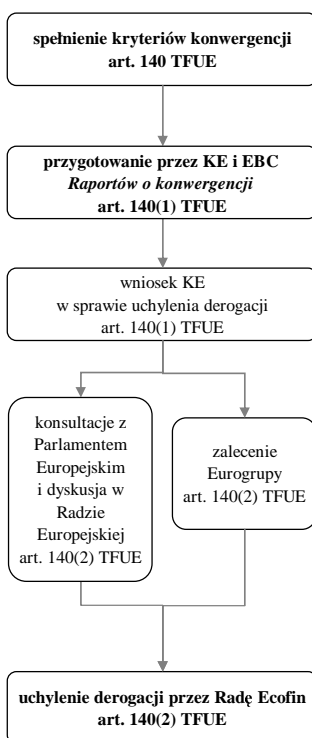
okresie nie może być dokonana dewaluacja parytetu centralnego w stosunku do euro na własny wniosek państwa członkowskiego. Aby kryterium zostało spełnione, na rynku walutowym w okresie poddanym ocenie nie mogą również wystąpić poważne napięcia.

- **Kryterium konwergencji prawnej**, obejmujące analizę zgodności ustawodawstwa krajowego z art. 130 i 131 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* oraz *Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego*.

Dotyczy ona głównie zgodności celów krajowych banków centralnych z celami Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC), niezależności krajowych banków centralnych, integracji krajowych banków centralnych z ESBC i Eurosystemem czy też jednolitej pisowni euro.

Komisja Europejska i Europejski Bank Centralny przynajmniej co dwa lata lub na żądanie państwa członkowskiego objętego derogacją, składają sprawozdanie Radzie UE ze stanu przygotowań tych państw do przyjęcia wspólnej waluty. Rada na podstawie tego sprawozdania decyduje następnie, czy kraje te są gotowe i czy spełniają wszystkie kryteria, by wprowadzić euro.

Rysunek 1: Przyjęcie euro w Polsce – procedura decyzyjna w instytucjach europejskich

Źródło: opracowanie własne.